

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора педагогічних наук, професора Амеліної Світлани Миколаївни на дисертацію Лавнікова Олега Артуровича «Формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх перекладачів на засадах міждисциплінарної інтеграції», представлену на здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 01 Освіта/Педагогіка зі спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)

Актуальність теми виконаної роботи та зв'язок із відповідними планами галузей науки. Актуальність дослідження Лавнікова О.А. зумовлена посиленням уваги суспільства до перекладацької діяльності, а відтак і до підготовки компетентних перекладачів. Зростає потреба у таких фахівцях, які будуть здатними ефективно діяти у непередбачуваних умовах професійного середовища, забезпечувати успішну комунікацію у процесі посередництва між різномовними партнерами, знаходити вдалі, а інколи й нестандартні, перекладацькі рішення. Тому останнім часом науковці пов'язують свої пошуки шляхів підвищення ефективності професійної підготовки перекладачів з особистісним розвитком цих майбутніх фахівців. У цьому контексті дисертант цілком логічно вважає актуальною педагогічною проблемою формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх перекладачів. Своє дослідження він спрямовує на пошук таких підходів до підготовки майбутніх перекладачів, які допоможуть їм уже під час навчання у закладі вищої освіти виробити свій індивідуальний стиль професійної діяльності.

Важливо зазначити, що дисертація здобувача відповідає основним напрямам досліджень науково-дослідної лабораторії інноваційних методів навчання та кафедри інноваційних технологій з педагогіки, психології та соціальної роботи ВНЗ «Університету імені Альфреда Нобеля», проведених у межах комплексних наукових тем «Теоретичні та методичні засади моделювання компетентісної професійної освіти у контексті євроінтеграції» (державний реєстраційний номер 0117U000784), «Теоретико-методологічні засади професійного становлення фахівця в інноваційному соціокультурному просторі» (державний реєстраційний номер 0122U200059).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Аналіз змісту дисертації дає підстави вважати, що наукові положення та висновки, сформульовані в ній, є достатньо обґрунтованими та достовірними, що було забезпечене кількома чинниками:

- комплексним використанням методів науково-педагогічного дослідження: теоретичних та емпіричних;
- апробацією результатів дослідження на міжнародних наукових та науково-практичних конференціях всеукраїнського та європейського рівнів;
- упровадженням результатів дослідження в освітній процес «Університету імені Альфреда Нобеля» (акт впровадження № 163 від 02.05.2023 р.), Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії (акт впровадження № 255 від 30.05.2023 р.), Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (акт впровадження № 114 від 01.06.2023 р.).

Дисертація спирається на законодавче підґрунтя щодо освіти, зокрема, Закон України «Про освіту» (2017 р.), «Про вищу освіту» (2014 р.), «Національну стратегію розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки» (2013 р.), і побудована на належній джерельній базі з урахуванням філософських положень про взаємозв'язок об'єктивних і суб'єктивних факторів у процесі розвитку особистості й положень особистісно орієнтованої освітньої парадигми.

Найбільш суттєві наукові результати, що містяться у дисертації. Розглядаючи наукові результати, отримані Лавніковим О.А. у процесі проведення дослідження, оцінюємо насамперед наукову новизну дисертації. Її автор уперше обґрунтував сутність поняття «індивідуальний стиль професійної діяльності перекладача», яке він тлумачить як інтегральне динамічне особистісно-професійне утворення, детерміноване комплексом інтелектуальних, мотиваційних, психічних якостей особистості фахівця, що визначає його індивідуальну стратегію й тактику організації перекладацької діяльності (систему способів і прийомів здійснення перекладацької діяльності), забезпечуючи ефективну реалізацію професійних завдань. Суттєвим науковим

здобутком є розроблення, теоретичне обґрунтування й експериментальна перевірка педагогічних умов формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх перекладачів на засадах міждисциплінарної інтеграції, до яких віднесено такі: організація самостійної роботи студентів через виконання міждисциплінарних завдань на основі ідей предметно-мовного інтегрованого навчання; розробка і впровадження інтегрованих форм позааудиторної роботи; залучення студентів до розробки міждисциплінарних науково-дослідницьких проєктів, тематика яких відображає взаємозв'язки теоретичних і практичних аспектів формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх перекладачів. Крім того, Лавніков О.А. здійснив уточнення й конкретизацію низки ключових понять, а саме: «індивідуальний стиль діяльності», «індивідуальний стиль професійної діяльності».

Значення для науки і практики одержаних автором результатів. Варто відзначити практичне значення дослідження, яке полягає в розробці й упровадженні педагогічних умов формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх перекладачів на засадах міждисциплінарної інтеграції, що можуть бути використані закладами вищої освіти, які здійснюють підготовку фахівців за спеціальністю 035 Філологія. Дисертант розробив міждисциплінарні завдання для організації самостійної роботи з кількох навчальних дисциплін на основі їх інтеграції з навчальною дисципліною «Англійська мова для перекладачів». На окрему увагу заслуговує запропонована автором розробка програми міждисциплінарного тренінгу «Індивідуальний стиль професійної діяльності перекладача».

Рекомендації щодо використання результатів і висновків дисертації. Запропоновані в роботі теоретичні та методичні матеріали можуть бути застосовані під час проведення навчальних занять, а також для розробки посібників і програм спецкурсів для здобувачів освіти, створення навчально-методичних посібників. Можливим є використання одержаних результатів у системі підвищення кваліфікації й перепідготовки фахівців.

Оцінка структури та змісту дисертації. Структура дисертації повною мірою відображає логіку дослідницького задуму й тому заслуговує на позитивну оцінку.

Робота складається з двох анотацій (українською й англійською мовами), списку опублікованих праць за темою дисертації, вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел із 200 найменувань, 20 додатків. Дисертація містить 34 таблиці та 20 рисунків. Загальний обсяг складає 305 сторінок, з них – 195 сторінок основного тексту.

У вступі розкрито актуальність проблеми, ступінь її дослідженості, коректно визначено науковий апарат дослідження.

У **першому розділі** – «Теоретико-методологічні засади формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх перекладачів на засадах міждисциплінарної інтеграції» – автором представлено результати теоретичного аналізу проблеми формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх перекладачів, здійснено уточнення сутності та структури основних понять і висвітлено особливості професійної підготовки майбутніх перекладачів у контексті формування індивідуального стилю їхньої професійної діяльності.

На основі проведеного аналізу праць науковців було встановлено, що професійна діяльність перекладачів завжди пов'язана із багатозадачністю, специфікою поставлених завдань та значущою відповідальністю. Вивчення напрацювань попередників дозволило дисертанту виокремити структурні компоненти індивідуального стилю професійної діяльності перекладачів, а саме: орієнтація на професійну успішність і кар'єру, управління знаннями та перекладацькими ресурсами, системне та творче мислення, ефективна партнерська і командна взаємодія.

Імпонує розуміння автором формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх перекладачів як спеціально організованого процесу якісної підготовки майбутніх перекладачів, в основу якого покладено орієнтацію на професійну успішність і кар'єру, прагнення до ефективної партнерської і командної взаємодії, розширення можливостей щодо управління

знаннями та перекладацькими ресурсам, забезпечення розвитку системного та творчого мислення студентів.

До позитивних здобутків Лавнікова О.А. можна віднести визначені ним особливості професійної підготовки майбутніх перекладачів у контексті формування індивідуального стилю професійної діяльності. Зокрема, це – впровадження засобів комплексної диференціації з метою розвитку адекватної самооцінки, створення на заняттях атмосфери співтворчості та співпраці для закріплення оригінальних способів здійснення професійної діяльності, забезпечення свободи самовираження шляхом підбору проблемних завдань тощо.

У **другому розділі** – «Експериментальне дослідження структури і проявів індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх перекладачів» – автор визначив і схарактеризував критерії, показники й рівні сформованості індивідуального стилю професійної діяльності у майбутніх перекладачів. Цей розділ містить також опис організації і методики проведення констатувального експерименту у межах дисертаційного дослідження.

Відзначимо здійснений автором ретельний аналіз структури індивідуального стилю професійної діяльності з використанням експертного оцінювання, на основі якого були визначені критерії вимірювання рівня сформованості індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх перекладачів (стимульовально-мотиваційний, знаннєво-когнітивний, особистісно-креативний, комунікативно-діяльнісний) з відповідними показниками.

Вважаємо логічним визначення Лавніковим О.А. рівнів сформованості індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх перекладачів (елементарний, достатній, продуктивний), виконане ним у процесі констатувального етапу експерименту. Результати констатувального етапу дослідження переконливо підтвердили необхідність обґрунтування й практичного впровадження педагогічних умов формування індивідуального стилю професійної діяльності в процес професійної підготовки майбутніх перекладачів.

У **третьому розділі** – «Оптимізація процесу формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх перекладачів на засадах міждисциплінарної інтеграції» – дисертант визначив, теоретично обґрунтував й експериментально перевірів педагогічні умови, які сприяють формуванню індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх перекладачів у освітньому процесі закладу вищої освіти. Автор представив також результати формувального етапу експериментального дослідження.

Підтримуємо висновок здобувача про те, що проведений формувальний експеримент підтвердив підвищення ефективності процесу формування індивідуального стилю професійної діяльності у майбутніх перекладачів на засадах міждисциплінарної інтеграції за умови реалізації обґрунтованих педагогічних умов формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх перекладачів на засадах міждисциплінарної інтеграції, які спрямовані на формування компонентів досліджуваного феномену (орієнтація на професійну успішність і кар'єру, управління знаннями та перекладацькими ресурсами, системне та творче мислення, ефективна партнерська і командна взаємодія).

Досить глибокий і системний аналіз проблеми дослідження дав можливість здобувачеві сформулювати достатньо обґрунтовані висновки до розділів та загальні висновки, що відповідають поставленій меті та завданням дослідження.

Матеріали, подані в додатках (чекліст для експертного визначення структури індивідуального стилю професійної діяльності перекладача, методика вимірювання визначених показників, анкети, завдання), сприяють повноті сприймання основного тексту дисертації.

Кваліфікаційна наукова робота відповідає вимогам щодо її оформлення.

Повнота висвітлення результатів в опублікованих працях. Заслуговує на схвальну оцінку доробок Лавнікова Олега Артуровича, представлений публікаціях, з яких 4 статті у провідних наукових фахових виданнях України (3 з них – одноосібні), внесених до міжнародних наукометричних баз, 1 стаття у співавторстві у журналі, який входить до наукометричної бази Web of Science,

10 тез доповідей у збірниках матеріалів міжнародних та всеукраїнських конференцій.

Зміст, обсяг та кількість опублікованих праць відповідають вимогам МОН України щодо публікацій основного змісту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії та надають здобувачу право публічного захисту дисертаційного дослідження.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. Водночас, оцінюючи в цілому наукові здобутки дисертанта позитивно, вважаємо за доцільне висловити певні зауваження і побажання.

1. На нашу думку, варто було б конкретизувати перше завдання дослідження («Здійснити аналіз стану розробленості досліджуваної проблеми в науковій літературі та педагогічній практиці»), вказавши його мету – для чого саме був проведений цей аналіз.

2. Характеристика особливості професійної діяльності перекладачів, зокрема, в аспекті індивідуальної діяльності, тільки виграла б, якби автор більш детально окреслив специфіку роботи перекладачів-фрілансерів, досить широко представлених на ринку перекладацьких послуг.

3. Оскільки одним із одержаних результатів у новизні задекларовано уточнення й конкретизацію понятійно-категоріального апарата досліджуваної проблеми («стиль», «індивідуальний стиль діяльності», «індивідуальний стиль професійної діяльності», «педагогічні умови»), вважаємо, що було б доречно надати їх уточнені визначення у висновках (як до розділу, так і до загальних висновків).

4. Позитивно оцінюючи розроблення Лавніковим О.А. міждисциплінарного тренінгу «Індивідуальний стиль професійної діяльності перекладача», структура якого представлена у таблиці 3.3., висловимо проте пропозицію, що ця таблиця є дуже великою у масштабах підрозділу, тому доцільно було би розмістити її у додатках.

5. Визнаючи важливість унаочнення окремих складників і результатів дослідження у таблицях і рисунках, вважаємо, що для кращого сприйняття

доцільно було би об'єднати за критеріями результати, представлені у окремих таблицях за показниками.

Проте зазначені зауваження суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку результатів представленої дисертаційної роботи.

Висновок про відповідність дисертації вимогам «Порядку присудження наукових ступенів». Дисертаційна робота О.А. Лавнікова на тему «Формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх перекладачів на засадах міждисциплінарної інтеграції» за актуальністю, новизною теоретичних результатів, високим рівнем проведених досліджень відповідає вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 №40 (із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31.05.2019 р.); п. 10 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 № 167, Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (зі змінами, внесеними відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 21 березня 2022 року № 341), а її автор Лавніков Олег Артурович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями), 01 Освіта/Педагогіка.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри іноземної філології і
перекладу Національного університету
біоресурсів і природокористування України

Світлана АМЕЛІНА

Онлайн сервіс створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

ПРОТОКОЛ
створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 15:39:26 04.10.2023

Назва файлу з підписом: Лавніков_відгук.pdf.p7s
Розмір файлу з підписом: 324.6 КБ

Перевірені файли:
Назва файлу без підпису: Лавніков_відгук.pdf
Розмір файлу без підпису: 307.3 КБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних підтверджено

Підписувач: АМЕЛІНА СВІТЛАНА МИКОЛАЇВНА
П.І.Б.: АМЕЛІНА СВІТЛАНА МИКОЛАЇВНА
Країна: Україна
РНОКПП: 2251615023
Організація (установа): ФІЗИЧНА ОСОБА
Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 15:39:25
04.10.2023
Сертифікат виданий: КНЕДП АЦСК АТ КБ "ПРИВАТБАНК"
Серійний номер: 5E984D526F82F38F040000009516D20046097504
Алгоритм підпису: ДСТУ-4145
Тип підпису: Удосконалений
Тип контейнера: Підпис та дані в CMS-файлі (CAAdES)
Формат підпису: З повними даними ЦСК для перевірки (CAAdES-X Long)
Сертифікат: Кваліфікований